

Posudek na bakalářskou práci Soni Kratochvílové

Buddhistické umenie počas vlády Pálov (Buddhist Art During the Pala Rule)

ÚJCA, FFUK, Praha 2012, 57 stran

Soňa Kratochvílová, studentka indologie se zaměřením na sanskrt, se ve své bakalářské práci zabývá buddhistickým uměním v období významné dynastie Pálů, jež vládla ve východní Indii, především v oblasti Bengálska, v 8. až 12. století. Jedná se o autorsky značně suverénní a seriózně pojatý text týkající se oblasti indologie, kterou se nikdo ze střední a mladší generace českých indologů soustavně nezabýval, a právě proto je nutno jej přivítat.

První ze dvou dosti rozsáhlých kapitol nastiňuje dobový historický kontext, ve kterém umění pod patronací pálských panovníků přicházelo na svět, přičemž jsou ovšem vždy události politických dějin vztahovány k tematice práce, totiž k vývoji buddhistického umění na území Pálského státu, resp. Bengálska. Autorka v této kapitole rovněž stručně mapuje předchozí uměleckou tradici celé severní Indie a pokouší se upozornit na vlivy, které na umělecké vyjadřování v prostředí a za dob Pálů mohly působit. Své postřehy a tvrzení dokládá dobře vybranými ukázkami skulptur či artefaktů, jež tvoří reprezentativní obrazovou přílohu práce. Odkazy v textu na tyto příklady se mi zdají být vhodně voleny, takže skutečně příslušný jev daného vývojového stádia osvětlují a konkretizují.

Druhá kapitola, tvořící hlavní část práce, se zabývá obecnou charakteristikou pálského umění a poté jednotlivými výtvarnými formami, které za vlády Pálů došly obliby. Vedle srozumitelného pojmenování klíčových rysů buddhistického sochařství, ať již jde o sochy kamenné, bronzové či z hlíny, autorka popisuje také dobové umělecké techniky, z nichž některé se v Bengálsku, ale i v jiných regionech Indie používají dodnes. Jako velmi pěkné a výstižné se mi zdají být popisy zobrazovaných výjevů i vytyčení rysů příslušného stylu či vývojové fáze, autorka při nich nejen vyjadřuje vlastní umělecké cítění, ale i suverénní jistotu formulací a systematičnost ve snaze pojmenovat zkoumaný jev co nejpřesněji. Netroufám si soudit, do jaké míry přejímá názory jiných autorit, výsledná podoba vyjádření se mi nicméně zdá osobitá. Ve druhé kapitole se jako mimořádně zajímavé jeví drobné poznámky, vycházející vzhledem k bakalářskému stupni studia vcelku pochopitelně z literatury, nikoliv z pramenů, které nahlízejí konkrétní umělecké předměty pohledem pouček klasických normativních textů, jež formulují závazná pravidla pro jejich tvorbu. Vcelku logickým dalším krokem po úvodním vhledu do problematiky, jímž tato práce je, by tedy mohla být analýza nějakého takového textu (šilpašástry). Podobný krok by se dal u studentky sanskrtu s dobrou jazykovou průpravou víceméně očekávat a toto zaměření jejího dalšího bádání by mohlo být i mimořádně plodné.

Ačkoliv jádro práce vychází z dosti bohaté a dobře vybrané literatury, která je k tématu relevantní, jisté pochyby vyvstávají v první kapitole, v níž při líčení širokého historického kontextu autorka spoléhá víceméně na jeden jediný zdroj (Sharma), jenž navíc zjevně není historického, ale kunsthistorického zaměření. Podobné pochyby souvisejí také s otázkou, zda je vhodné uvádět jako informační zdroj (a odkazovat na něj) velké syntetické dílo typu českých *Dějin Indie*.

Doporučil bych podrobněji strukturovat některé kapitoly, zejména 1.2., která podle svého názvu pojednává o umělecké tradici v prostoru Pálské říše, ale nejprve (a velmi dobře, jak bylo výše zmíněno) mapuje starší vývoj uměleckého vyjadřování v severní Indii. Vhodné by zde bylo spíše

několik kratších subkapitol, jež by text učinily přístupnějším a členitějším (např. 1.2.1 Umění Maurjů, 1.2.2 Umění Šungů, nebo alespoň 1.2.1 Vývoj indického umění před Pály apod.).

Z čistě formálních záležitostí bych dále doporučoval důsledné psaní indických, zejm. sanskrtských termínů, kurzivou, v předložené práci je toto spíše nahodile, takže se v jednom odstavci objeví slova dharmáčakra, triratna a jakša psaná základním typem, zatímco *abhajamudra* je kurzivou – měla autorka nějaký klíč, podle něžž postupovala? U řady pojmů by navíc jistě neškodila vysvětlivka, ať už v poznámce pod čarou nebo v souhrnném slovníčku, který by, domnívám se, v práci o umění, jež je plná termínů, neměl chybět. V této souvislosti je dále otázkou, zda je zvolený populární přepis sanskrtských slov vhodný pro tento typ práce, protože především používá-li je autorka v nějakém pádu, působí výsledná podoba minimálně podivně („Nad hlavou šalabhaňdžiky je podobize Buddhu usadeného vo *vadžraparjankásane* a rukami v *dharmáčakrapravartanamudre...*“ s. 29) Osobně bych dal přednost mezinárodnímu vědeckému přepisu.

Na s. 42 došlo zřejmě nepozorností k drobnému omylu, když autorka tvrdí, že nejznámějším nalezištěm nástěnných maleb je Ellóra, zatímco se jedná o Adžantu, jejíž skvostné, unikátní jeskynní malby pocházejí ale ze staršího období.

Poslední kritická poznámka se vztahuje k formálním nedostatkům v bibliografii (není řazena abecedně, kterýžto chaos vypukne v plné síly u zdrojů internetových), jež jsou tak ke škodě jinak velmi pěkné práce.

I přes zmíněné výhrady však text Soni Kratochvílové zcela splňuje požadavky bakalářské práce, všele ho doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.

7.9.2012

Zdeněk Štipl